

Mimoser i Danmark og den store oppreisning Sannheten

Akersgata Høiesterettsdommer Poul Poulsen peker på retningslinjene

Når det gjelder dem selv, legger Dagbladets medarbeidere en mimoseaktig følsomhet for dagen som står i en eiendommelig kontrast til den hjerteløshet og mangel på takt som desverre så altfor ofte preger deres omtale av medmennesker. Lørdag 12. september presenteres vi for en av bladets nyanskaffede mimoser som i parentes bemerket må være fremdrevet i redaktør Syversens private drivhus. Vi leser på bladets første side overskriftene: «Tordenskjold på søplehaugen! Landssviker har maltraktert Axel Enders verk. Selv årstallet på sokkelen er tvilsomt.» For sitt indre øye ser man hvorledes denne «tidligere landssviker», går løs på sjøhelten og ødelegger ham, tiltross for at man nettopp har sett statuen tilsynelatende hel og uskadd på sin sokkel.

Rystet finner man frem artikkelen inne i bladet. Man oppdager at det er statuens gamle sokkel som er havnet på «søpledynga», det vil si, den oppbevares på en formodentlig kommunal tomt «oppe på Sinsen med en politistasjon og en kornsilo som nærmeste nabo», som Syversens avlegger skriver. Man skulle tro at et slikt naboskap burde være både betryggende og nasjonalt nok også for Dagbladet, iallfall må det ha vært det for byens myndigheter som har bestemt denne lagring. Men der er saker og ting som er meget, meget verre, ja simpelthen «uverdige», har den unge pennelent funnet ut. Hør bare hans hjerteskjærende utbrudd: «Men det er dessverre ikke bare historiske feil som hefter ved denne sokkelen, som er skyld i at Axel Enders verk er blitt maltraktert. Det er sterke innvendinger man kan reise mot den hånd som har

Fort. s. 8

Forfatteren Harald Bergstedt offentliggjør i bladet «Revision» et interniew med den danske høiesterettsdommer Poul Poulsen som redegjør for, hvorledes en revisjon av de politiske dommer fra 1945 og utover må legges an. Da dette også har den største interesse for oss, som er i den samme stilling, gjen- gir vi denne del av intervjuet:

Høiesterettsdommeren peker på, at mangt og meget ville kunne gjøres på rent generel basis. Det gjelder for det første en opphevelse av de dommer som ene og alene hviler på tilbakevirkende lovparagrafer.

Der nest ville man også passende ved et omfattende omstøtning kunne oppheve de tusenvis av «småsynder», som hr. Rytter i Rigsdagen fikk klart løfte om ikke skulle rammes av loven — men som allikevel ble ramt — da «strafferiet», som høiesterettsdommeren kaller det — i særlig grad kastet seg over «de små fiske» — for å skåne «de store».

I «Revisjonsutvalget» — forteller Poul Poulsen — var der alminnelig fordømmelse av de tilbakevirkende dommer, — men — mente enkelte: Dog kun inntil d. 29-8 43, da ministrene trakk seg tilbake. Men — sier dommeren — der er ingen grunn til å

stanse her. Danmark trådte ikke i krigstilstand til Tyskland før 4-5 45. Så hovedregelen må fastholdes: Opphevelse av samtlige dommer,

som er fellet ut fra tilbakevirkende lover alene.

— Men, tilføyer dommeren — utenfor alle disse en bloc-

Fort. side 8

Rettelser på valglistene:

Nå de siste dagene før valget lyder parolen fra partiene: Kluss ikke med listene. — Bruk rene lister.

Men — den enkelte velger må være klar over at dette er av angst for å forstyrre partienes nominasjonsdiktat.

Vi vil slå fast:

Det er tillatt å stryke inntil 6 kandidater på listene uten at partiet man stemmer med mister listestemmer.

Det er tillatt å stryke så mange kandidater man vil og sette opp kandidater fra andre lister — eller kandidater velgeren selv finner blandt norske stemmeberettede menn og kvinner.

Det er tillatt å forandre rekkefølgen på en liste ved å, endre nummereringen.

Men — alle endringer som gjøres må foretas med håndskrift! Hvert navn kan kun føres opp en gang.

De som står først på listene vil beholde sin plass likevel, sier mange. Ja, — det er riktig. Men det er uhyre viktig at velgeren gjennom sin stemmeseddel sier sin mening. La oss ta som eksempel Høyres liste i Oslo. Hvis Høyres førstemann på denne listen, den ivrige Hambro, blir strøket av et bestemt antall velgere, vil han likevel bli valgt som nr. 1 på listen, men det vil være et prestisjetap for ham — ja det kan tenkes at tapet for ham kan bli så stort at han ikke nomineres neste gang hvis tilstrekkelig mange tusener stryker ham. Og en kan tenke seg hans stilling i Tinget hvis de neste representanter for Oslo-Høyre har betydelig flere listestemmer enn ham.

Vi er blitt spurt om man også kan foreta strykninger på Bondepartiets lister og allikevel være i overensstemmelse med valgparolen.

Selvfølgelig! Det er helt klart at man stryker en kandidat man ikke liker. Listestemmenes antall forringes jo ikke, men mannen får en pekepinn.

Bruk stemmeretten!

I OSLO bruker vi Høyres liste og stryker førstemann.

I ØSTFOLD bruker vi Høyres liste.

I SOGN OG FJORDANE bruker vi Arbeiderpartiets liste.

I BERGEN, TROMS OG FINNMARK slutter vi oss ikke noen bestemt liste. Hvis der stemmes, pass på å stryke uverdige kandidater.

I LANDET FORØVRIG bruker vi Bondepartiets liste.

Sitt ikke hjemme! Følg parolen!

I Nürnberger-prosessene spilte det også en stor rolle at man gikk ut fra som en selvfølge at allierte krigsfanger ble ytterst dårlig behandlet i de tyske fangeleire.

Den 29-årige oberstløytnant i USA luftvåpen, John C. Giraudo later til å være av en annen mening. Nettopp kommet ut fra kommunistisk krigsfangenskap i Korea, hvor han har lært hele skalaen av totalitær vilkårlighet å kjenne har han uttalt seg til det amerikanske telegrambyrå United Press. Han sier bl. a. at han husker gjerne tilbake til den tiden han satt i tysk fangenskap.

«Jeg var 15 måneder hos tyskerne i krigsfangenskap og har tilbragt to og en halv måned i en kommunistisk leir. Når jeg tenker på dette vil jeg med en gang foretrekke tyskerne» sier oberstløytnanten. «Tyskerne respekterte oss som soldater. Det forekom ikke mishandlinger så lenge jeg var i tysk fangenskap. Man kunne angi rang, navn og «Solbuch»-nummer hvis noe skulle hende, og derpå be dem reise til helvete uten at det ville passere oss noe. Hos kommunistene er det ganske annerledes.»

Demokrati og frihet

Vi har underhånden fått melding om at hele ledelsen i «Nasjonal Europeisk Sosial Bevegelse» i Amsterdam er arrestert.

Bevegelsen som kjemper for et sosialt og uavhengig Europa, har i Nederland stått på helt nasjonal grunn og under flomkatastrofen ble hele organisasjonen slit til disposisjon for regjeringen og utførte et stort redningsarbeid.

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør.

Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407.

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5, Oslo — Tlf. 37 76 96

Vi kan utrette noe

Det er stortingsvalg 12. oktober. Storparten av de politisk dømte fra 1945 og årene som fulgte har nå fått igjen stemmeretten, som ble fratatt dem ved det store rettsovergrep, og denne gang må den benyttes.

Skal det bety noe for vår sak, **MÅ VI STÅ SAMLET** og **OPPTREDE ENSARTET**. Da er vi en makt, som alle partier vil måtte regne med. Ved i de forskjellige valgkretser å gi **ETT** parti våre stemmer vil vi kunne øve avgjørende innflytelse på valgresultatet, og vi har bare denne utvei å bruke.

Idet vi henviser til vår redegjørelse i Folk og Land nr. 36, ber vi alle våre meningsfeller om å følge disse retningslinjer og medvirke til at familie, venner og bekjente gjør det samme. Vi må under dette valg ikke se for personlig på valglistene, hvis sammenstilling vi denne gang ikke har kunnet øve noen innflytelse på. Hovedsaken er at vi står samlet i hver enkelt krets. Da kan vi utrette noe til felles beste.

I de aller fleste kretser er det vår parole: **Bruk Bondepartiets liste. Unntagelsene fremgår av vår tidligere redegjørelse. La oss vise at vi HAR stemmeretten og at vi samlet er en makt, som de andre fremtidig må regne med. Det er fire lange år, før vi igjen kan få bruke den ved et stortingsvalg.**

Hva du evner kast av . . .

Vår kamp for oppreisning drives av et iite antall aktive kampfeller, som yder alt de kan av arbeid, tid og penger. Den store mengde av de rettsforfulgte holder seg i periferien eller helt utenfor. Mange tør ikke utsette seg for at våre motstandere skal ta fra dem brødsmulene. Det kan man ikke si noe på. Men det er også mange velstående og uavhengige som har lagt seg godt tilrette på sine skammelige dommer og sover godt.

Vi får kanskje ikke høre fra dem før tidens tegn tyder på oppreisning og erstatning. Da vil de kry fram som de døde ved dommedagsbasunens klang. En appell til dem i dag vil være fåfengt.

Men til dem som frykter for sitt utkomme, vil jeg tillate meg å si: Stemmegivningens hemmelighet er garantert, ingen kan vite hvem du stemmer på og hvorfor. Du kan nu trygt yde din skjerv til kampen. Gjør det ved å stemme etter den parole du finner i vårt blad.

Eivind Blehr.

FOLK og LAND

Vi ser oss desverre nødi til en tid fremover å utkomme hver 14 de dag på grunn av økonomien.

Neste nummer kommer 24. oktober.

Et avsnitt av stortingsmann Moseids foredrag den 18. sept.

I et foredrag som Stortingsmann Moseid holdt i Kristiansand den 18. sept. gjennomgikk han Bondepartiets og hans egen innsats i Stortingsarbeidet i de siste 30—40 år. Vi tillater oss å gjengi siste del av foredraget:

Som før nevnt mener jeg det er nødvendig at vårt folk får fullt kjennskap til den avgjørende betydning statsmaktens nasjonale svikt i forsvarsspørsmålet før krigen fikk for at det tyske overfall kom 9. april 1940.

Og dernest hvorledes dette på mange vis øvet sin innflytelse på og danner bakgrunnen for det svære forfall i rettsprinsipper og rettskultur under gjennomførelsen av rettsoppgjøret etter krigen.

Gjennom flere generasjoner hadde vårt folk i Grunnloven og i str.loven av 1902 bygget opp høyverdige rettsprinsipper og en human rettskultur, som ble håndhevet og tolket på en fortjenstfull måte av våre domstoler før krigen og okupasjonen kom og brøt så meget ned.

Dette fikk et klassisk uttrykk — såvidt jeg vet av lagmann Tinn — i følgende ord:

Det er bedre at 9 skyldige går fri, enn at 1 uskyldig blir dømt.

De provisoriske anordninger som ble utferdiget av vår regjering i London under krigen — særlig landsvikanordningen — er etter min mening bygget på et motsatt syn, som kan uttrykkes så:

«Det er bedre at 9 uskyldige blir dømt, enn at 1 skyldig går fri.»

Og i stor utstrekning tror jeg dette prinsipp — med eller mot domstolenes ønsker — er blitt lagt til grunn ved anvendelse av Landssvikanordningen — under rettsoppgjøret.

Jeg er også av den mening at dette nye syn på strafferetten førte til en ny tolking av § 86 i str.loven av 1902, idet Høyesterett med 7 mot 4 st. med endelig virkning kom til det resultat, at passivt medlemskap i N.

S. fra 1940 var landsforræderi og straffbart etter § 86 i Str.loven av 1902.

Før krigen og okupasjonen kom hadde § 86 gjennom 40 år enstemmig blitt tolket slik som professor Skeie har redegjort for i sin bok om landssvik før nevnte Høyesterettsdom ble avsgt.

Jeg siterer professor Skeie: *Skal en mann dømmes etter Str.lovens § 86 må aktor bevise at tiltalte har ytet fienden bistand i råd eller dåd, og at han har gjort dette med vilje.*

Etter denne hevdvundne tolking av § 86 er det etter min mening klart, at passivt medlemskap i NS ikke med rette kan betegnes eller straffes som landsforræderi. Etter dette hadde mindretallet i Høyesterett (4 dommere) rett og flertallet (7 dommere) urett.

Jeg er overbevist om at denne Høyesterettsdom vil bli underkjent før eller siden.

Spørsmålet er om det blir tidnok til å redde folket fra de katastrofale følger den forferdelige urett som er begått ved å dømme og stemple passive medlemmer av NS som landsforrædere. Etter alt hva jeg vet, tror jeg at den største del av disse hverken har eller har villet bistå fienden i råd eller dåd. Tvert imot.

Det var selvsagt uriktig og en ulykke at landssvikanordningen først kom til behandling i Odelsting og Lagting etter at Høyesterettsdommen var avigt.

Derved kom Stortinget i en tvangssituasjon fordi minimumsstraffen etter § 86—3 år — ved Høyesterettsdommen ville gjelde alle i NS.

I 1945 søkte jeg å få Landssvikanordningen behandlet i Stortinget for å få den forkastet. Det gikk ikke. Min prinsipielle stilling til Landssvikanordningen var selvsagt også nå at den burde forkastes i sin helhet.

Men jeg fant ikke å kunne ta de konsekvenser, som den etter min mening uriktige dom ville føre til.

Jeg har hele tiden hevdet det samme syn på rettsopp-

gjøret professor Skeie ga uttrykk for og avsluttet sin bok om landssvik med:

Jeg siterer:

«Det er ikke min mening at vi skal la nåde gå for rett i oppgjøret etter den største ulykke i vårt folks historie. Men vi skal bygge på sikker rettsgrunn, ikke på ansvarsbestemmelser som er ugyldige eller i beste fall meget omtvistelige. Og vi bør tenke på sannheten i det gamle norske ordtøke: «Den som vil hemna all sin harm, han gjerer seg vesall og arm.» Gjennomfører man landssvikanordningens påbud om straff, konfiskasjon og erstatning, kan man komme til å gjøre hele folket både vesalt (ulykkelig) og armt. Og man kan skape en klasse av ulykkelige som endog kan bli en ny fare for landets sikkerhet i tilfelle av internasjonale konflikter eller for voldsomme indre omveltninger.»

Det var dessverre ikke så få nordmenn som i okupasjonsårene gjorde seg skyldig i landsforræderi eller andre grove forbrytelser.

De var derfor etter Str.loven av 1902 hjemfallen til streng straff.

Men svært mange NS-medlemmer er urettmessig blitt forfulgt og straffet for forbrytelser de etter min mening aldri har gjort seg skyldig i.

Og jeg mener som professor Skeie at rettsoppgjøret betegner krenkelser av Grunnloven, straffeloven av 1902, våre høyverdige rettsprinsipper fra før krigen, vår rettskultur og menneskerettighetserklæringen som Stortinget enstemmig har godtatt.

Dette mener jeg å ha påvist og dokumentert i en rekke foredrag i Storting og Odelsting i tiden fra 1945 til i år.

Under mitt mangeårige arbeide med rettsoppgjøret er jeg mange ganger og stadig sterkere blitt minnet om *lignelsen om den ubarmhjerlige medtjener.*

Den belyser på en uhyggelig illustrerende måte karakteristiske trekk ved rettsoppgjøret og de fryktelige følger

som kan ramme et folk, hvis vi ikke erkjenner vår urettferdige og ubarmhjertige opptreden under rettsoppgjøret før det blir for sent.

Til tross for at vi ved å bryte ned vårt forsvar vanvyrddet og vanskjøttet vår nasjonale frihet før krigen, så den gikk tapt, så var Gud nådig og ga oss friheten igjen.

Men så snart vi av Guds nåde hadde blitt fri, fulgte våre myndigheter den ubarmhjertige medtjeners eksempel.

Og lignelsen forteller oss at vi må være forberedt på, at vår urettferdige og ubarmhjertige holdning under rettsoppgjøret kan få katastrofale følger for vårt folk.

Under siste landssvikdebatt i Stortinget 9. mars i år uttalte jeg bl. a. følgende:

Det er dessverre mange i denne tid, både i Stortinget og utenfor, som sier at de kan være enig i og finner det meget beklagelig at rettsoppgjøret er skjemet av så stor vilkårlighet og så stor urettferdighet. Men, sier de, vi må en gang se å bli ferdig med dette rettsoppgjøret som nå har pågått i åtte år og skapt så sørgelig megen uhygge for oss alle. Dette resonnement bygger på en farlig villfarelse som ned gjennom tidene har ført mange folk inn i store ulykker og lidelser. Og jeg er overbevist om at hvis vi ikke gjør noe for å rette de feil som er begått, hvis vi nekter å rette på begått urett, så vil det også kunne hende vårt folk. Vi vet at Tyskland nektet. Hitler sa at i Tyskland er der ingen martyrer, de som ikke er enige med oss, de er forbrytere og skal dømmes som forbrytere. Vi vet at Tyskland gikk under på den moralen. Tsjekkoslovakia nektet å rette på urett overfor de folkegrupper som var i mindretall der. Tsjekkoslovakia tapte sin frihet på grunn av indre strid. I dag ligger det hjelpeløst under Sovjets hel.

Både bibelen, jødefolkets historie, verdenshistorien og vårt folks historie viser klart den enkle sannhet at et folk aldri kan bli ferdig med en begått urett før det er-

DET ER 18 ÅR siden sist jeg stemte ved et stortingsvalg. — Meget er hendt siden den gang. Men nå møter jeg frem på ny, og jeg sier særlig til de unge, som ikke har stemt noen gang tidligere: Kom og bli med! Da kan vi også fortelle hele folket, at vi fremdeles er en makt og at vi har uavviselige krav som må oppfylles før det kan bli borgfred her i landet. A. L.

DU KAN GJØRE HVA DU VIL

med stemmesedlen 12. oktober. Les rettledningen i Folk og Land nr. 36. Men bruk den under enhver omstendighet.

kjenner den og så langt det er mulig søker å gjøre uretten god igjen. Vi vet det fra vår egen erfaringskrets og fra vårt folks liv. Det er nok å nevne.

Jeg ser det så, at mange har lidd en forferdelig urett og er blitt dømt for forbrytelser de ikke er skyldige i.

Selv om jeg nå slutter som stortingsmann, så vil jeg så langt mine evner og krefter rekker fortsette kampen mot de rettskrenkelser, maktmisbruk, urettferdigheter og ubarmhjertigheter som rettsoppgjøret viser så mange eksempler på.

Og jeg er meget takknemlig og glad over at vårt parti første mann på valglisten, Trygve Haugland over for meg meget klart og uten forbehold er helt enig i mitt syn på rettsoppgjøret.

Trygve Haugland er en usedvanlig kunnskapsrik og dyktig mann med stor arbeidskraft, energisk og med sine meningers mot.

Han har de beste betingelser for å kunne bli en meget dyktig representant for vårt land og for vårt parti, og jeg tviler ikke på at han fryktløst og samvittighetsfullt vil hevde sitt syn både på rettsoppgjøret og alle andre saker.

Jeg ber alle kvinner og menn som deler vårt partis livs- og samfunnssyn om å velge på Trygve Haugland til stortingsmann. Det vil være til gagn og ære for vårt fylke og vårt land.

!

«Tar flertallet ikke hensyn til mindretallet, er det ikke demokrati, men flertallsdiktatur», sier Høyre i en av sine valgannonser.

Vi er enige, men vi har aldri sett at Høyre har praktisert sin kamp mot diktaturet gjennom å tale vår sak. Vi politisk dømte er et mindretall i folket og skulde etter demokratisk oppskrift ha rett til å ha våre meninger og handle etter dem, men i stedet har hele koblet av politikere av alle partier kastet seg over oss vergeløse for å skjule egen skam. Her er Høyre ikke det fnugg bedre enn de andre partier og bør derfor snakke sakte om det virkelige demokrati. Dette bør både Hambro og alle hans lydige tjenere vite. De er ikke bedre enn Oksviks berømte 85 i stortinget.

Venner i Sør-Trøndelag

Jeg har fått beskjed om at jeg har fått igjen stemmeretten. Til å begynne med tenkte jeg som så: Nei, nå kan de ha det så godt. Jeg kommer aldri mer til å stemme ved noe valg. Men ved nærmere ettertanke er jeg kommet til det resultat, at jeg allikevel kan utrette noe med min stemme, hvis også de andre tidligere NS-folk vil være med. Samlet er vi en makt, vi var da så mange dengang NS kalte på oss til innsats for landets vel. Hvis vi derfor i år ved valget viser ensartet opptreden, kan vi også gavne oss selv og vår egen sak.

Jeg ber derfor alle tidligere NS-folk i Sør-Trøndelag om å møte fram den 12. oktober og stemme. Bruk Bondepartiets liste med Per Borten, Flå og fru Ida Rye, Ørland på de to første plassene. Møter vi kvinne og mann av huse, blir disse to valgt.

S.-trønder.

Høyre her i dette land stagnerer som man hører, fordi det visstnok ikke kan bli kvitt sin gamle fører.

(Gople i Dagbladet).

Vi adresserer dette til våre velgere i Storoslo. De kan markere sine synsmåter ved slimpelthen å stryke ham, for han er vår uforsonlige motstander.

En ny reformasjon?

Forfatterens forlag. Stavanger 1953.

Forfatterne av denne lille bok er Brigt Hope, Eystein Poulsen og O. F. Olden.

Da boken rører ved mange problemer skal jeg her innskrenke meg til å se på det som for oss såkalte landssvikere er hovedproblemet, og som behandles av Eystein Poulsen under avsnittet «Kirken og rettsoppgjøret».

Når man leser en modig og rettseende manns betraktninger varmer det hjertet. Det kaster lys inn i en mørk og kald tid, hvor urettferdigheten triumferer fordi den har makten. Det er ufattelig at de menn som har satt «rettsoppgjøret» i sving noen sinne vil kunne forlate dette liv med en god samvittighet, når de vet at de skal stå ansikt til ansikt med den høyeste dommer og gjøre rede for sitt liv.

Ennå mer ufattelig er det at kirken med biskoper og prester i spissen så å si uten unntagelse og uten noen protest har stillet seg solidarisk med de urettferdige dommere. Ja, at de endog har gått videre og forlangt av de

TRONDHJÆMMERA!

Jeg hadde aldri trodd at jeg skulle komme til å stemme med Bondepartiet — jeg som er ækt Trondhjemmer. Men denne gang gjør jeg det, for Bondepartiet er det eneste som til en viss grad har vist interesse for vår sak. Hverken høyre, dødsdompartiet det såkalte Kristelige folkeparti, det uforsonlige venstre eller tyskarbeidernes parti har vist noen forståelse for oss, som i det kritiske år sluttet oss til NS. Og da byen og fylket stemmer sammen etter den nye valgordningen, har vi den utvei å stemme med Bondepartiet. Jeg kommer til å gjøre det, men skal det monne noe, så må alle våre menings- og lidelsesfeller i Trondhjem gjøre det samme.

Vi, som ved tidligere anledninger har vist at når trønderan kommer, så kommer de med klæm, vi må nå vis at vi ikke har glemt ordene om at enighet gjør sterk.

Aktiv.

dømte at de for å bli gjeninn tatt i menighetssamfunnet skulle bekjenne og angre sine synder. Hvordan kan et menneske angre at han fulgte sin samvittighet, og prøvde å være tro mot det han mente var det beste for land og folk?

Hvis kirken o: biskopene og prestene hadde tatt opp «rettsoppgjøret» til behandling på bispe- eller prestemøter og sagt et myndig ord ville meget ha sett annerledes ut i vårt land i dag. Men de våget det ikke av frykt for å miste sin nasjonale prestisje. Nå har de mistet mer enn sin nasjonale prestisje, de har mistet tilliten som folkets åndelige veiledere. Og de vet De erfarer det gjennom de tomme benker. Det straffer seg å være utro mot sannheten. Det straffer også å være utro mot barmhjertigheten. Det straffer seg særlig for kirken å praktisere hensikten helliger midlet, som den gjorde det under okkupasjonen, da den gikk under jorden og støttet partisanvirksomheten, da den skjulte sannheten, og da dens tale var full av tvetydighet. Da den lærte barn og ungdom å lyve og laget isfront. Nå høster den hva den sådde. Hele folket er gjennomsyret av denne onde sed.

Dog, hvis kirken hadde besinnet seg da freden kom, ville meget vært annerledes. Den gjorde det ikke, syndet både mot retten og barmhjertigheten, og nå ligger den der, bundet av sin egen fortid fordi den ikke har gjort det den burde gjøre: gå i seg selv og erkjenne at den har gjort urett.

Det er bedrøvelig å se at kirken alltid står på majoritetens side, aldri på mindretallets. Den har ikke rett til noen makt uten den å forkynne og lære Guds ord og ta sin egen forkynnelse og lære alvorlig.

Dette var noen tanker om det som har hendt med særlig henblikk på det i Eystein Poulsens innlegg som angår «rettsoppgjøret».

Arne Godal.

Husk kvartalskiftet! Send bladpengene!

Åndelig fornemhet

Fra «Deutsche Soldatendeitung» for 20. august henter vi dette:

«Jeg vil ikke la mine barn og mit folk overta i arv det gamle hat mot et folk som en dag kanskje kan bli vår venn. Hva som enn er hendt, så har skjebnen gjort våre folk til naboer.»

Med disse ord begrunnet Filipinernes statspresident Elpidio Quirino sin nylig fattede beslutning om å løslate samtlige 48 japanere som ennå satt inne som krigsfanger. Disse er allerede ankommet til Japan. Dessuten fikk 56 offiserer og soldater som var dømt til døden for «forbrytelser mot menneskeheten» sin straff omgjort til livsvarig fengsel, som skal sones i Japan. Det blir overlatt til den japanske regjering å foreta endringer i denne straffutmåling. — Tre andre døds kandidater ble imidlertid satt på frifot straks. En av dem er den 68 årige generaløyntnant Schizuo Jokojama, tidligere bykommandant i Manila. Han var gjort ansvarlig for de 40 000 filipinske sivile borgere som mistet livet under gatekampene i Manila i februar 1945. — Hermed har den filipinske republikk løslatt alle japanere som var dømt ved krigsrett.

Man vil forstå det, når den japanske avis «Nippon Times» betegner president Quirinos opptreden som et tegn på «åndelig fornemhet», særlig når man vet at presidenten under urolighetene i Manila mistet sin hustru og sine 3 barn.

«Åndelig fornemhet»:

Hvilke av Norges ledende politikere er det idag som er preget av «åndelig fornemhet»?

Gerhardsen?

Torp?

Hambro?

Fengselsstyret?

Vi ville skamme oss som bikkjer om den svartsmuskede president Quirino kom til Norge og ba oss gjøre ham kjent med en åndelig fornem mann. For vi vet ikke av noen, og iallfall slett ikke noen blant de såkalte «spisser». Ingen av dem kan lære hedningene i Østen noe om sjælsstorhet.

Forlat oss vår skyld

Av Erling Bjørnson

Om jeg er den rette til å omtale denne bok i vårt blad, av sogneprest *Knut Geelmuyden*, utkommet på eget forlag — kan der være delte meninger om — men sjelden har jeg lest en bok som sterkere har grepet meg og vist meg for en styrke og velsignelse det er for en stor og sterk kristen å eie troens makt. Hvor forfølgelsen kun styrket hans tro og kristne liv: elsk din neste du kristne sjæl, i motsetning til dagens system, med biskopen i spissen som fikk jaget denne store kristne forkynner ned av prekestolen og satt inn en ny prelat, hvor kongefjesk, dødsstraff og forfølgelse av sin neste, ble dagens evangelium. Intet kan sterkere fremheve denne sjeldne bok og dens innhold, enn dens avslutning:

«De store åndslivs verdier har menneskeheten tilkjem-

pet seg gjennom lidelser. For det enkelte menneske står de tyngste stunder i livet som de helligste, når de ser tilbake på sitt liv. Det er tragedien som griper oss dypest. I tragedien er det mennesket blir store. Den livsholdning som ikke regner med lidelse er billig. Samfunnet med Jesus er også samfunnet med hans lidelser. Kjærlighet er tillike lidelse. Vi vet at den kan lutre og rense. —

Det er ikke en kristen oppgave å påføre andre lidelse, som Jesu etterfølger er det vår oppgave å lindre smerter, å forhindre lidelse, å hjelpe med å bære byrdene. Den som ikke har det sinnelag at han gjør dette gjerne og med glede, har ingen del i Kristus. Han kjenner ham ikke.

Kristi gjerning er kampen mot det onde med det gode. Og veien inn i samfunnet

Takk! Trygve Engen

Av Ivar Frihaug-Osa

Så er boken kommet. *For-svarstalen* for alle de 10-tusener som av nasjonale grunner sluttet opp om det Nasjonale Samlingsparti etter Terbovens utvetydige tale den 25. september 1940.

Og for en tale! Med lynende klar logikk dissekerer Engen hvert eneste spørsmål, som for enhver ansvarsbevisst mann eller kvinne måtte melde seg foran denne avgjørelsen. Og spørsmålet er alltid: *Hva gagner folk og land best.* Det er sannelig ikke «på slump» Trygve Engen melder seg inn i NS i 1941. Det var grundig overveiet. Ja, så grundig, at det aldri senere kunne falle ham inn å gå i båten og begynne å «kappro» med Victor Mogens. — (Denne nasjonale «krumtappen» som både forfatteren og undertegnede satte forhåpninger til.)

Det kan ikke være tvil om, at under normale rettsforhold i landet måtte et konsentrat av denne forsvarstalen fremlagt på dommerens bord resulterte i blank frifinnelse for Trygve Engen. Men så «på skjeve» var rettsforholdene kommet i dette professor Skeies «rettsløse» land, at dommerens «honorar» istedet sansynligvis hadde blitt et par års ekstra forpleining på statens «pensjonater». Dette undgikk han altså ved å tvinge seg til å holde kjeft.

Trygve Engens «*Jeg er ingen ladnssviker*», er en bok, som først og fremst har adresse til den store flokken av de såkalte «landssvikere», som «rettsmyndigheten» i

med ham og inn i saligheten er tilgivelsen: Forlat oss vår skyld som vi og forlater våre skyldnere.»

Forøvrig er boken full av sitater fra Jesu liv og lære og ikke et ord som eier hat eller brodd.

Hele boken er et vidnesbyrd av de sjeldne, den lindrer og forsoner gjennom en dyp etisk følelse, som tidens hat og kulde trenger.

Og den prest som her tar del i kampen mot oss anderledes tenkende, er neppe besjelet av den kjærlighetens ånd forhenv. sogneprest Geelmuyden gir oss i sin bok.

Erling Bjørnson.

landet klarte å drive «i skjul» — ja, like inn i «skammekroken». Denne flokken som — uten egentlig å ville det *motarbeider* gjenreisningsarbeidet i langt større grad enn de aner, ved sin *feighet og unnfallenhet*: Ikke tør de stå som medlem av *Forbundet for sosial oppreising*, og ikke tør de være betalende abonnenter på Forbundets avis «Folk og Land».

Kan da ikke disse menneskene en gang for alle forstå, at ved denne sin stillingtagen til saken, gir de våre rettsbødler de beste våpen i hende i mot oss og vår sak? De innrømmer jo *indirekte* at de er *skyldig* i den største forbrytelse som kan forekomme i et land. De står som *stiltiende garanter* for et O. C. Gundersen og konsorter har gitt oss det testimonium som vi har fortjent!

Like siden Norges modigste mann, *Nils Vikdal* brøt veien for oss, så vi, etter årelang tvangstrøye utestengt fra alle aviser, kunne slippe til med et aldri så lite *forsvar mot å være gjort æreløse*, har dette forhold vært meg en gåte. Og denne gåte har ikke blitt lettere å løse med årene.

Men som gammel optimist øyner jeg nå en lysning i Trygve Engens bok. Bli ikke hans rolige, klare og nøkterne vurdering av saken til en hjertestyrker for disse karene, så er de håpløse. Nå må det være slutt med den tid, da den trofaste flokken, som ofrer, kjemper og sliter for oss allesammen, skal kjøre med «lik i lasten». —

Jeg vil også anbefale boken til alle «jössinger», som ikke er blitt rettslig «forstemt». Der fins ikke en kriminell setning i hele boken, og den er overmåte velskikket til å «få forstand» av.

At Eivind Berggrav får den på sitt nattbord som et høvelig supplement til hans selvbestaltede «folkedom», anser jeg som gitt.

Skulle jeg våge meg fram på med en aldri så liten innvending, så er det den, at jeg hadde foretrukket boken delt i flere men kortere avsnitt. Det hadde lettet lesningen og kunnet spart adskillige gjentagelser. Det kan i tilfelle ordnes ved neste utgave, som det ganske snart må bli

spørsmål om. —

Fristelsen til å sitere fra boken er plagsom. Men den må leses i sammenheng. Kun skal jeg ta med et lite resumé av hans vurdering av «nødankeret», Stortinget.

Stortinget av 1940 hadde uten hjemmel i Grunnloven valgt seg selv høsten 1939. Det besto ikke av folkevalgte representanter. Om den konstitusjonelle myndighet kunne der reises berettiget tvil. Det samme storting ville under krigen avsette både konge og regjering med nærpå 2 tredjedels flertall. I 1945 er de atter samlet i tingets hall. Men nå var de kommet sammen med «statsmenn» av verdensformat. Regjeringen som de hadde villet fjerne, for den hadde *sviktet* landet. Og så blir de arme tingmenn forelagt til godkjennelse en grunnlovstridig forordning med tilbakevirkende kraft, og krav om å vedta lov om *dødsstraff* — uten at velgerne har gitt dem sin fullmakt. (Vi glemmer ikke Nils Laviks «sjelekval» da han i den anledning skulle søke støtte hos dødsstraffens gud, Jehova, og kjærlighetens gud, Kristus. Jehova ble den sterkeste. —)

Ved denne avgjørelse skal vi imidlertid alltid i takknemmelighet minnes de 6 modige opponenter med *Moseid* i spissen.

De andre «satt der og skalv i buksene ved tanken på forhandlingene med tyskerne og den prøvetotering Stortinget selv foretok i september 1940. De var blitt redde for sin egen skygge,» sier Engen. Og det stemmer nok. «Nødankeret» var selv kommet i «nød».

Og så tar jeg med Engens sluttningsord:

«Jeg har ikke skrevet dette fordi jeg drømmer om å vinne ære og berømmelse. Ennu mindre drømmer jeg om at det skal skaffe meg økonomisk vinning. I skrivende øyeblikk vet jeg ikke engang om det vil lykkes å få det utgitt. Jeg har skrevet det simpelt hen fordi det var noe jeg måtte si. Hvis ingen vil gi det ut, får det bare ligge. Jeg håper ialfall at barna mine leser det etterhvert som de vokser til. Skulle de også

Forts. s. 5

«DET ER SONJA DENNE GANG»

I forrige sesong var det Kirsten. I høst har det vært Sonja. Gode nordmenn har troppet mann av huse for å hylde den charmerende isprinsesse. Og det skal være sikkert og visst at hun fortjener alle hyldesten. Både for sin kunst og sin personlighet.

Men det må da føles litt rart for de «gode» når de tenker tilbake på hvorledes de opptrådte overfor henne i de første årene etter krigen, på den kulde de la for dagen, hvorledes avisene ignorerte henne og hennes suksesser i utlandet og ikke hadde noen elskverdige ord tilovers for henne. Journalistene som skrev så hånlige om Sonjas «fiskepuddinger», har nok forlegnst «glemt» hvorledes de behandlet henne dengang. Og de fremrakende «gode» som etter beste sabotasjemønster — etter krigen — skar over vannledningen til Sonjas villa på Landøen, for at det skulle bli umulig for henne å bo der, var de også å finne i hyldestkoret? De må da ha en flau smak i munnen når de tenker tilbake på sine «heltegjerninger». Men den interessebetonte erindringsforskyvning hjelper vel også dem over alle ubehagelige tanker. Sonja selv er altfor taktfull til å la seg merke med noe.

Som den isens herskerinne

TAKK! TRYGVE ENGEN
Forts. fra s. 4

være borte, blir det vel noen annen som finner det. Men hvem den ukjente leseren enn er, så er det i virkeligheten bare fire ord jeg har å si ham eller henne. De skal sies mens jeg eier livskraft til å rope dem ut. Må jeg dø før erkjennelsen og oppreisningen er kommet, skal de være mine siste før jeg går inn i evigheten. Og blir de enda ikke hørt, vender jeg tilbake fra graven og gjentar dem:

Jeg er ingen landssviker!

Nei, gode hrr. Engen. De er ingen landssviker, og ikke vi andre heller. —

Ivar Frihaug-Osa.

hun er, har hun også beseiret isfronten. I den grad seiret hun at landets storavis glemte seg og kalte henne vår *ambassadør*. Skal det da aldri bli slutt på den arme hr. Morgenstiernes lidelser! Nu har han nettopp måtte døde den forsmedelse å oppleve hvorledes ambassadør Kirsten seiret stort ikke alene i Amerika, men også i verden forøvrig. Og så får han en ny, kvinnelig ambassadør ved sin side.... Det får være ham en mager trøst at de to damer er vidunderlig strålende aftenstjerner på kunstens høye himmel, mens han selv er en blek morgenstjerne på diplomatets tåkede rundhorisont. Forskjell er det — utvilsomt.

Det sitter i Stavern en dikter og ordets kunstner som gjennom år har frydet oss med sitt skjelmeri og tindrende humor. Engang sang han: «Det er Selma dennegang.» Hva synger han i dag? Er ikke hans øyne opplatte for hvilket underlig samfunn vi er kommet til å leve i? Eller er også han blitt ensrettet av demokratiet? Så han bare tør synges slik, ja — og ikke Sonja? Vi trenger en dikter som kan slippe et friskt vær løs over landet.

Vandrereren.

Gaveboken fremfor alle

Eventyret om «Solbris»

300 sider — Rikt illustrert
kr. 13,— innb.

Portofritt ved forskudd

Bestillinger blir ekspedert
omgående.

Restopplaget selges av

**Sverre
Jacobsen**

llseng

*Boken eger seg glimrende
som julegave til venner i
inn- og utland. Vent ikke
med å bestille.*

Hvorledes døde Ivar Kreuger?

Kan den svenske gåten løses

Hvorledes døde den svenske fyrstikkongen, finansgigant Ivar Kreuger. Hvis man spør en storsvenske, blir han straks forbeholden, for det synes ikke å være god tone å spørre om denslags.

Ivar Kreuger ble funnet død på et hotellværelse i Paris etter tilbakekomsten fra en Amerikareise. En revolver var i hans hånd, og det ble erklært selvmord, men egentlig var det ingen som trodde på denne historie. Imidlertid lykkedes det ikke noen å avsløre sannheten om hans død. Kan den komme nå? Kanskje svaret vil finnes i en bok som den mangfoldige svenske forfatter Sven Stolpe har bebudet i høst. Han sier at han bygger på et nytt og hittil ukjent materiale. Den som tror på selvmord, kommer ut for urimelige konsekvenser, legger han til. Bl. a. satt dødsvapenet hardt fasttrykket i Ivar Kreugers venstre hånd. Der-til er å bemerke, at fingrene måtte ha løst sitt grep etter skuddet, videre at Ivar Kreuger ikke var venstrehendt og venstre pekefinger var kraftløs etter en tidligere ulykke.

Men Sven Stolpes undersøkelser gjelder først og fremst de svenske myndigheters opptreden i denne sak. Det har vært sagt at det ikke ble foretatt noen obduksjon, hvilket er merkelig nok, da både medisinsk og kriminalistisk kunnskap, tjenestemenn i lensstyrelsen og den dodes familie krevde det. Han legger imidlertid frem uttalelser av personer som bevidner at en obduksjon ble foretatt på foranledning av en statsråd — men i hemmelighet. Hvorfor hemmelig? Ja, hvorfor gjør man noe i smug, hvis det ikke er for å dølge en sannhet som ikke må komme for dagen.

Og så får vi vente noen uker på boken. Vi skal behandle den, for det som skjedde ved Ivar Kreugers død, minner altfor meget om bakmennenes skjebnesvangre virksomhet både i krig og fred. Og de er våre dødelige fiender.

Myten om Elverumsfullmakten og lovnoden

Som bekjent er det av rettsåndheverne i landssviksakene påberopt som hjemmel for Nygaardsvoldregjeringen adgang til under okkupasjonen å utferdige provisoriske anordninger om straff, inndragning, erstatning osv. for landssvikere påberopt at regjeringen under stortingsmennenes flukt fra Oslo i møte i Elverum den 9. april 1940 fikk generalfullmakt til på Stortingets vegne å vareta landets interesser og herunder gi provisoriske anordninger utover den begrensede adgang kongen hadde hertil etter grunnlovens par. 17. Denne paragraf lyder så: «Kongen kan gi og oppheve anordninger, der angår handel, toll, næringsveier og politi; dog må de ikke stride mot konstitusjonen og de av Stortinget gitte lover. De gjelder provisorisk til neste Storting.»

Det er på det rene blant alle jurister at denne grunnlovsbestemmelse ikke ga kongen adgang til å gi anordninger om straff, inndragning, erstatning osv. for de såkalte landssvikere.

Jeg skal her under henvisning til stortingsforhandlingene i nevnte møte i Elverum påvise at det ikke finnes eller har vært noen Elverumsfullmakt.

Stortingspresident Hambro uttalte i møtet: «— — Det vil derfor, forekommer det meg, være naturlig at Stortinget gir regjeringen en generalfullmakt til inntil det tidspunkt kommer da presidentskapet i overensstemmelse med regjeringen innkaller Stortinget til møte igjen, å vareta rikets anliggender med Stortingets fullmakt til å treffe de nødvendige avgjørelser og beføyelser — —. Presidenten har altså foreslått at Stortinget bemyndiger regjeringen til, inntil det tidspunkt kommer da regjeringen og Stortingets presidentskap etter konferanse innkaller Stortinget til neste ordinære møte, å vareta rikets interesser og treffe avgjørelser og beføyelser på Stortingets og regjeringens vegne som ansees påkrevd av hensyn til landets sikkerhet og fremtid.»

Som det sees foreslår presidenten at kongen gis lovgivningsmyndighet utover grunnlovens par. 17. Dersom dette forslag var blitt vedtatt, kunne man med rette tale om en Elverumsfullmakt. Men det ser ut til at Hambro ikke kjente til grunnlovens par. 17 med kongens begrensede lovgivningsmyndighet, skjønt han hadde vært stortingsmann en menneskealder. Stortingsmann Førre grep ordet først og bemerket: «Jeg vil spørre hvilken hjemmel man har i grunnloven for en sådan beslutning. Jeg går ut fra at den er der, men jeg vil spørre hvilken paragraf det er.»

Advokat Stray svarte: «Det gir seg av seg selv, for vi har en bestemmelse om at regjeringen kan gi provisoriske anordninger i det tilfelle Stortinget ikke er samlet. Det er den samme fullmakt en gir nå.»

Advokat Stray hadde kjennskap til grunnlovens par. 17, og det var selvfølgelig denne paragraf han siktet til da det ikke finnes andre paragrafer i grunnloven som taler om provisoriske anordninger. Som man ser, sier Stray klart at noen fullmakt utover nevnte par. 17 skal kongen ikke ha.

Førre ga seg imidlertid ikke og sa: «Hvis regjeringen har den fullmakt, behøver den ikke å få en ny.»

Advokat Getz bemerket så: «Fullmakten ligger i situasjonen, vi kan ikke begynne å granske etter paragrafer.»

Hva advokat Getz mente med sin uttalelse er ikke godt å vite. Men jeg kan ikke tenke meg at han mente at regjeringen skulle ha Stortingets myndighet i sin helhet, da han visste at en slik delegasjon av lovgivningsmyndighet var grunnlovstridig.

Hambros uttalelse: «Det er en helt riktig bemerkning (altså Getz's uttalelse), at Stortinget bekrefter alene ved sin beslutning den generelle adgang til å gi provisoriske anordninger som regjeringen har i den tid da Stortinget ikke er samlet.»

Her slår Hambro fast at hans hensikt var alene å bekrefte den myndighet regjeringen allerede hadde etter grunnloven, og det kan kun være denne par. 17, altså ikke å gi noensomhelst utvidet fullmakt for regjeringen.

Forts. s. 6

Forts. fra s. 5.

Mere ble ikke sagt om fullmakten, og noe vedtak ble ikke gjort. Som alle ser av dette referat ble alle ialfall til slutt enige om ikke å gi kongen fullmakt eller lovgivningsmyndighet utover grunnlovens par. 17, og nettopp av den grunn ble der heller ikke gjort noe vedtak. Det ville ha vært nødvendig å gjøre vedtak om det hadde vært meningen å gi kongen utvidet lovgivningsmyndighet. Vi kan også være ganske sikre på at det da ville oppstått meningsforskjell og vært adskillig mer debatt, da sådan delegasjon av lovgivningsmyndighet er i strid med grunnlovens maktfordelingsprinsipp. Når den senere stortingspresident Natvig Pedersen tillot seg å si i sin tale ved avsløringen av kongens nei-monument i Elverum etter okkupasjonen at det ble gjort vedtak om fullmakt for regjeringen, er dette altså den rene usannhet. Om stortingsmenn ikke alltid tar det så nøye med sannheten, må det ialfall forlanges av en rektor at han undersøker tilstrekkelig det emne han skal tale offentlig om.

Også lovnød er påberopt som hjemmel for Nygaardsvolds regjering til å gi anordninger om straff, inndragning, erstatning osv. for andssvikere. Som påvist av prof. Skeie i sin brosjyre «Landssvik» var det ingen lovnød. Det samme har Stortingets justisnemnd uttalt i sin innstilling til den beryktede landssviklov. Vi hadde lands- og høyferræderibestemmelsen i vår utmerkede straffelov av 1902 kap. 8 og 9. Straffeloven er utarbeidet av riksadvokat Getz som er en av de største jurister Norge har hatt. Han sto langt over de såkalte lovgivere i London og disses hjelpere blant de ledende hjemmefrontinger med den oppskrytte Pål Berg i spissen. Det ser ut til at disse mennesker ville barbarisere vår lovgivning for å tilfredsstille sin hevngjerrighet, hva også prof. Skeie uttaler i sin nevnte brosjyre.

Jeg påstår altså bestemt at Nygaardsvolds regjering ingen myndighet hadde til å utstede disse drakoniske anordninger om landssvik osv. og at samtlige dommer som er bygget på disse er uriktige av denne grunn. De er som bekjent også uriktige fordi anordningen er gitt tilbakevirkende kraft i strid med grunnlovens par. 97 og dessuten fordi de ikke på forhånd har vært kunngjort for det norske folk. De har tvertimot med vilje vært holdt hemmelig, hva høyesterettsdommer Hanssen også uttalte i saken mot statsråd Irgens. Det så ut som om igangsettelsen av «rettsoppgjøret» var planlagt som et lumskt overfall på medlemmene av Nasjonal Saming. — Det er meg en gåte at norske dommer har funnet det bevist at Nygaardsvolds regjering hadde fått Stortingets fullmakt i Elverum til å gi lover utover grunnlovens par. 17, og at det var lovnød.

Ottar Huuse.

Dengang og nå!

Trygve Lie, eksilregjeringens utenriksminister og senere FN's generalsekretær, sto i et partimøte 10. april 1932 og «ba forsamlingen samles om det hellige ønske at Sovjets flagg skulle heises over stortingsbygningen.» (Cfr. dok. nr. 86 i Quisling-saken og stortingsmann Mosoids innlegg i stortingsdebatten 29. juni s. å.)

Dette er slikt som glemmes i livets jag, men det kan allikevel være av interesse å konfrontere stortalerne med deres fortid engang imellem.

Utenfor FN's bygning i New York skal der reises en 18 meter høy bronsestatue, som kommunistisiteten Jugoslavia har skjendet verdensorganisasjonen. Den forestiller en amasone, som står oppe i en vogn og holder en jordkule i den ene hånd og en olivengren i den andre.

Både dette med jordkulen og det med olivengrenen er mildest talt en overdrivelse. Ennå står mange stater utenfor FN og er en ikke vesentlig del av vår forvirrede jordklode. Og olivengrenen tegnet på fred er en hån mot kjensgjerningene. En atombombe, et flammende sverd eller en elefantpisk vil være mer illustrerende.

Jugoslavias politiske konsentrasjonsleirer kan sikkert oppvise talenter som har evnen til å foreta de nødvendige forandringer.

TENK OM VI...

Den islandske pastor Halldor Kolbeins, som f. t. besøker Danmark, sier i et interview i «Information»:

I mine prekenes taler jeg aldri om synd og fortapelse, jeg forklarer heller folk, hvordan de skal innrette seg i dette liv. Det er en positiv forkynnelse som har sin grunn i hele nasjonens positive innstilling til livet — og mennesket.

Videre sier han: For den islandske ungdom er det seksuelle overhodet ikke noe problem. Sagens vet de beskjed, men de beskjef-

Innsendte forelegg skal senere bli returnert.

I første omgang gjelder denne henvendelse bare dem som utelukkende er bøtelagt eller dømt for medlemsskap i Bondesambandet. Siden skal en komme tilbake til dem som er dømt ikke bare for medlemsskap som her nevnt, men også for andre ting.

LITT AV HVERT

Høyre har vært uheldig i Oslo. Det var planer om at Bondepartiet skulle stille liste i Oslo, og for å lage motvekt nominerte Høyre fru Berte Rognerud som nr. 2. på listen sin fordi hun kom fra landet. Så stilte ikke Bondepartiet liste og nå henger Høyre med Bonde-Berte på listen sin. — Og så viser det seg at hun har vært aktivt med i A-partiet.

I Aust-Agder har det vært store bølger før valget. Der er det splittelse innen venstre. Høyre og Bondepartiet har den eneste fellelisten i landet. Den kom istand etter uendelig diskusjon. Førstemann på Kristenfolkets liste tilhører venstreopposisjonen. Og tilslutt, som et kuriosum, har Arbeiderpartiet for første gang i historien en kvinne på førsteplassen.

De norske valgutsiktene skriver Svenska Dagbladet om og skriver bl. a.: «— og striden kommer først og fremst til å stå mellom høyre og Arbeiderpartiet. Av de andre «mellompartiene» antas venstre å nå lengst. På grunn av sin «medlidenhetskampanje» for tidligere NS-medlemmer har nok Bondepartiet mistet stemmer.»

— Ja — så vet man det, — og vi måtte få vite det fra Sverige — for her hjemme hviskes det bare. For hvis det ble sagt høyt kunne det hende at «medlidenhetskampanjen» etterlystes — og så fant man ingen.

«Man törs knappt tänka tanken ut, att alla de folkvalda skulle nödgas redovisa sitt utrikespolitiska vetande — det blev förvisso ett avslöjande långt mer chockerande än någonsin Kinseyrapporten.»

(Aftonposten).

ger seg ikke med det — de gifter seg unge, så er den sak ute av verden. Er de for unge til å gifte seg og flytter sammen, er det ingen som ser noe galt i det. Det er ikke noe forkjert i, at to mennesker er glade i hverandre, formalitetene kan ordnes senere.

— Så er man vel heller ikke særlig opptatt av Kinsey, spør bladet.

— Kinsey... hvem er det? spør presten.

En hvalskytter er nettopp dømt til 50 000 kroner i bot for å ha tatt tjeneste i et nederlandske hvalselskap og derved overtrått norsk lov. Ja — vi har en lov som sier at nordmenn ikke kan ta tjeneste i utenlandske hvalfangerekspedisjoner uten særlig tillatelse. Dette på tross av at Norge har undertegnet konvensjonen om menneskerettene, som blant annet sier at enhver må kunne ta arbeid hvor han selv ønsker.

En aktor innkalte en frontkjempers hustru, som antokes å ha »nasjonal holdning», som vitne mot sin mann.

Aktor spurte bl. a. hva hun egentlig tenkte, da hun fikk se sin mann komme hjem i tysk uniform — likte De det?

Nei, svarte hustruen, jeg kan ikke si jeg likte det — men jeg har jo sett det som er verre.

Forklar Dem tydeligere! sier aktor forventningsfullt.

Ja, svarte damen, jeg syntes det var verre å se kronprinsen komme hjem i engelsk uniform.

Venstre vil: Andsfridom og toleranse på alle områder i samfundslivet, skriver «Dagbladet».

Er det noen som tror det? Iallfall ikke vi politisk dømte, som «Dagbladet» benytter enhver anledning til å håne helt til gravens rand. En stemme til venstre er således en stemme mot våre egne interesser.

Malermester

Severin Leraand

Bynesset, døde 20. sept. 73 år gammel og ble begravet under stor deltagelse 26. september. — Severin Leraand levde det meste av sitt rike liv på Bynnesset etter å ha hatt sine vandreår som håndverker rundt omkring i vårt land og i utlandet hvor han fikk en grundig utdanning. Han var en allsidig opplyst mann med stor tiltaksevne og mange interesser. I Sør Trøndelag var han særlig kjent og avholdt som idrettsmann og han hadde stor innflytelse på skiidrettens fremme. I en årrekke var han autorisert skidommer og var en av de ledende på friidrettens område i bygden. — Leraand var medlem av NS og fikk føle det i 1945, men han bevarte sitt gode humør til det siste. Som malermester hadde han sitt virkeområde i Trondheim og bygdene omkring og hadde til sine tider mange mann i arbeid. — Ved begravelsen viste det seg at hans gamle venner ikke hadde glemt ham, og skiidrettskredsen hedret hans minne ved å legge en krans på hans bære.

Forb. sekretæren.

Bondesambandet

Det viser seg at det er flere som er forelagt tildels betydelige bøter ifølge landssviklovgivningen for å ha vært medlemmer av okkupasjonstidens Bondesamband.

Ved endelig og rettskraftig dom er det fastslått at slikt medlemsskap ikke var straffbart. Følgelig skulle disse forelegg ha vært annullert og betalte bøter tilbakebetalt, likesom de bøtelagte skulle ha vært strøket av bøteregistrene som straffede personer.

Da imidlertid påtalemyndigheten synes å ha mindre interesse av å rette de feil som her er begått, står det igjen å fremme en opplysning om forholdet til Stortingets Justisnemnd, slik at denne kan ta saken opp til nærmere drøftelse.

En henvendelse i den anledning vil det være ønskelig å kunne gjøre på vegne av flest mulig av dem som er rammet. Forbundets sekretariat, Kierschows gt. 5, Oslo, ber derfor om at de som berøres, så snart som mulig sender inn sine forelegg dertil, ledsaget av opplysninger om de ilagte bøter er blitt betalt og eventuelt når og hvor.

K J Ø P M E N N .

Ja, så enkelt er det med RITA, at selv barn tapper uten trakt og uten spill og søl. RITA føres kun i nye tønner à 27,60 og 120 lit. De tjener Dem selv og kunden best ved å føre RITA i tønner m/ kran.

DEN PRAKTISKE PAKNING SOM IKKE RUSTER.

$\frac{1}{3}$ Desin Tekn. Kjem. Fabrikk

KROKSTADELVA.

SALGSMANN SØKES!

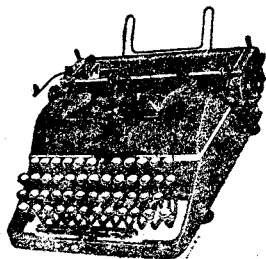
Representant for Vest Tyske fabrikker i maskiner, verktøy og rekvisita søker yngre mann som kan besøke grossister, maskinforr. og industri. Bill. med oppl. mrk. Provisjon.

Nå skryter de igjen

Verdenspressen kan fortelle at Europarådets president, Francois de Menthon den 18. september under strålekasterbelysning og filmkameraenes kryssild forkynte at konvensjonen om menneskerettighetene nå er trådt i kraft. Foranledningen var at Luxemburg som den tiende stat hadde deponert sine ratifikasjonsdokumenter vedrørende konvensjonen om menneskerettighetene. Det måtte ti nasjoner til å gjøre den gyldig for alle de femten medlemsstater. Tidligere er konvensjonen ratifisert av Storbritannia, Norge, Sverige, Vesttyskland, Saar, Irland, Hellas, Danmark og Island. De som ennå står igjen er Frankrike, Italia, Belgia, Holland og Tyrkia, men også de må nå anpasse sin lovgivning etter konvensjonen.

Men det er ikke noe å rope hurra for. La oss bare ta Norge, som har tatt sine forbehold slik at konvensjonen hindrer oss i å benytte den til fremme av våre interesser. Så det hele tyder litt på jubelen over keiserens nye klær.

Skrivemaskiner

RHEINMETALL

Portable m. koffert. 1 års garanti, kr. 538,— netto. Avbetaling inn rømmes

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

Et mindre restopplag av

H. FRANKLIN KNUDSEN:

«Jeg var Quislings sekretær»

selges gjennom «Folk og Land»s ekspedisjon for kr. 12,— pr. eksemplar.

Mot innsendelse av pengene sendes boken portofritt.

Jegere!

Vi er kjøper av hubro — ørn — fasan — og heire (han) til høyeste pris.

THORSTEIN PEDERSEN

Sjøgaten 20, Levanger. Telefon 478.

Husbestyrerinne

Pensjonert embedsmann søker dannet huslig dame til å forestå hjemmet.

Bill. mrk. «Hyggelig hjem» i bladets sksp. snarest.

Amnesti

Den franske nasjonalfor-samling har vedtatt med 390 mot 210 (kommunistene og sosialdemokratene) stemmer en amnestilov som kommer til å omfatte 35 000 mennesker. Det gjelder først og fremst 400 politikere, som støttet Petains regjering, deriblant Flandin som forøvrig er leder for den konservative demokratiske samling og som nå vil gå inn i politikken igjen og Taitinger som før krigen var borgermester i Paris og som har mange tilhengere. Ennvidere omfatter amnestiet ca. 23 000 som var domt til inntil 5 års fengsel eller høyst 200 000 francs i bøter for «samarbeid med fienden». Hertil kommer 11 343 som ble «utrensket» av offentlig tjeneste, degradert og mistet sine pensjoner. Nå gjelder det å tilgi og glemme, ble det sagt under debatten. Frankrike har bruk for samling og enighet innad og da er det ingen annen vei å gå enn å slå en strek over hatets og hevners misgjerninger. — Når vil så de norske politikere og deres håndlangere i rettsvesenet lære? De må ha god råd, når de lar det drive og skjuler seg bak historieforfalskninger og klippe-klippepolitikken.

Vi må nå ha hus

ellers blir vi kastet på gaten. Er det noen av «F. og L.»s lesere som kan hjelpe oss. — Helst til en skikkelig leilighet. Vi har nå bodd på hybel i 8 år.

Aasmundsens,

Holtegt. 2 B II.

Tlf. 44 87 72 (før kl. 16).

D A M E

søker bekjendtskap med snill, solid mann i 50-60 årene.

Bm. «Ærlig og grei».

GODE VINTEREPLER

pr. st. middels — mindre og C. Noen kasser til private.

ARNE BERGSVIK — KAPP

Havejord og gjødsel

leveres tilkjørt. Havearbeid utføres. Tlf. 37 62 92.

Norsk-tysk handelskammer.

Er noen i besittelse av medlemsfortegnelse fra ovennevnte institusjon fra tiden før novbr. 1943 ville vedk. gjøre oss en stor tjeneste ved å la oss låne dem for en tid.

FORBUNDET

Kierschoésgt. 5, Oslo

B Ø K E R

mottas til innbinding.

SIG. HAGA

Adr. Lillehammer

«ØIEBLIKKET» FORTSETTER.

I siste nummer av «Øieblikk» meddeler utgiveren, forfatteren Johs. Hohlenberg, at tilsagn om støtte og tegning av abonnenter har gjort det mulig å fortsette utgivelsen slik at tidsskriftet utkommer en gang i kvartalet og med den samme stoffmengde som tidligere.

Gårdbrukere

Er det noe De trenger av redskaper - Maskiner for jord og skogbruk så står vi alltid til tjeneste

H. SNAPRUD & CO. - Kongsberg

BILER — MASKINER — REDSKAPER
Telefoner 248 — 885.

Trygve Engen:

Jeg er ingen landsviker

Krøniken om førkrigstidens, krigstidens og etterkrigstidens hendinger, slik vi så dem.

Eget forlag, Straumholmen.

Pris hf. kr. 11.—. I bokh, i F. og L.s eksp. eller direkte fra forfatteren.

Dame satt alder

(yrkeskv.) ønsker lite eller stort værelse i Oslo.

Bill. mrk. «Haster».

Kr. 1100.—

ønskes lånt snarest. Bet. gjerne høg rente (10 %/o) med avdrag. Sikker betaler.

Bm. «Frontkjemper».

Ønsker De FOLK OG LAND tilsendt i nøytrale omslag, koster dette kr. 30,— pr. år og kr. 15,— pr. halvår.

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 36 99

La deg ikke skremme

av de utrolig lave priser på mitt arbeidsregntøy i tynt og behagelig gummibelagt stoff.

Bluse m. glidelås kr. 19,70

Overtreksbukse » 19,30

+ porto og oppkrav.

Returrett 3 dager.

EIRIK TOKLE

konfeksjonsindustri.

Strømmen st.

ER REGNSKAPET DERES A JOUR?

Hvis ikke, ring 33 38 08. Jeg står gjerne til Deres tjeneste når det gjelder bokføring, revisjon, regnskapsavslutning o. l.

Handelskand. Arne Gausdal,
Malmøya.

ARBEIDSHJELP SØKES til samarbeide med sykepleierske på mindre pleiehjem.

God lønn. Trivelig sted.

Eksp. anviser.

FOLK OG LAND viser seg å være et godt annonseorgan. Annonsene selger!

Kjøp hos de som avetterer i FOLK OG LAND!

Epler og pærer

kjøpes til dagens høyeste pris. Kontant oppgjør. Henter på stedet.

MAGNE HOLST

Tlf. 33 71 42 fra 8,30—13

Welhavensgt. 6, Oslo

Etter kl. 17 tlf. 33 04 20

Frukttrær og busker

Stort utvalg.

Sogneprest ANDERSENS
PLANTESKOLE, SKI

En dame

kan få fritt opphold på landet mot 2 timers hjelp i huset 3 ganger ukentlig. Pent sted.

Bill. mrk.: «Sørlandet» i eksp.

Vekkerur

Kr. 19,—, 21,75, 23,75, 25,75, 28,50. Beste kvalitet. Jung-hans rød, grønn, blå og gul. Sendes mot oppkrav.

Urm. R. GJESSING

Drammen.

Overrettssakfører

Ketil Harnoll

Munkedamsv. 5, Oslo

Tlf. 42 21 30

Niels Aalholm

Akersgt. 57 — Oslo

Tlf. 33 43 42 — 33 43 11

Assuranse & Reassuranse
Spes. automobilforsikring og
leiekontrakter

B Ø K E R

av enhver art.

P. THJØME, Stavanger

Postboks 122. T. 2 11 33

Mimoser i

Akersgata

(Forts. fra side 1)

hogd årstall, våpenskjold, slagsteder og skipsrelieff på den sokkel hvor Norges og Danmarks største sjøhelt er forevigtet i Oslo. Vedkommende billedhugger hadde nemlig ikke rene papirer under rettsoppjøret, og det er lite rimelig at han skal få lov til å forevige sitt navn i forbindelse akkurat med Tordenskjold.»

Det sjokk hr. Skavlans disippel har fått, er så voldsomt at han må ty til de fete bokstaver for riktig å utfolde sin kvide. Når hans følsomhet reagerer så sterkt overfor noen små bokstaver og tall, hugget på en sokkel av en «tidligere landssviker», er det virkelig underlig at han kan overvinne seg selv til å la sine journalistiske utgydelser bli trykt på den presse som under okkupasjonen rullet så ivrig og tjenestvillig med «nazistiske» trykksaker og derved skaffet tilhuse velkomne pengemidler til lønninger osv. i en vanskelig tid. Men det er naturligvis forskjell på et fattigslig tall på en kald granittsokkel og gullkantede tall som manifesterer seg som liflig klingende mynt i en slunken pengepung!

Nempe.

Dannmark -

(Forts. fra side 1)

opphevelser i tusen- og atter tusenvis kan der bli tale om en rekke særlige tilfeller av domsavgjørelser, som av andre grunner trenger til revisjon, fordi her har spilt særlige forhold inn — ikke minst tidens ganske abnorme «atmosfære». I slike tilfelle burde der gis en utvidet adgang til en gjenopptagelse av saken. Dette skulle forelegges for ett eller flere ankenevnder, som så kan bevilge gjenopptagelse og enten selv ta saken opp til videre beslutning eller også la dem gå videre til rettene.

Slike ankenevnder og slike retter måtte man så sikre seg var upåvirkede av tidligere stillingtagen, og høiesterrettsdommeren henstiller, at man her særlig henvender seg til en reserve av dommere, som

Scharffenberg og Quislings Kapitulasjon

Overlege Scharffenberg konkluderer sin artikkel om «Quislings kapitulasjon» i Morgenbladet nr. 210 med å uttale:

Quislings selvforsvar under rettssaken var utvilsomt uttrykk for hans syn på eget forhold, han var overbevist om å ha handlet riktig og til gagn for Norge. Til siste stund stolte han urokkelig på at det norske folk i nær fremtid ville gi ham full oppreisning.

«Jeg blir farligst etter min død,» sa han i vår siste samtale i uken før henrettelsen: I et brev jeg har lest, skrev han at han hadde en forutaning av at han ville komme til å lide «Kristi og Hellig Olavs skjebne.» En rettfærdig vurdering av Quislings personlighet krever dyp innsikt i selvbedragets makt til å forrykke erkjennelsen av virkeligheten.

Hans objektive skyld er utvilsom, ved hans subjektive skyld setter jeg spørsmålsteget.

ikke hittil har vært benyttet til gjennomførelse av de tilbakevirkende lover.

Og han slutter:

Den, der er dømt etter en tilbakevirkende lovbestemmelse uten å ha forsett seg mot straffeloven, har krav på dommens opphevelse.

Alene en uttalelse herom vil være av den største betydning for hans personlige forhold — både overfor hans barn — hans familie og hans forretningsforbindelser. Men man må naturligvis gå ut fra, at annulleringen av disse dommer kan få konsekvenser i forskjellige retninger — således med hensyn til tilbakebetaling av de på grunnlag av dommen avfordrede beløp og i en del andre tilfeller også til erholdelse av erstatning.

Men hvilke summer har der ikke vært øst ut på disse saker?

Nå skulle det vel være prisen verd å hjelpe dem, det er gått utover.

Kan man dømme etter den almindelige mening mann og mann imellem — så skulde der være det beste håp.

Vi hadde ventet oss av overlege Scharffenberg, som vanligvis går så grundig til verks, at han hadde vært varsom med å fastslå Quislings objektive skyld. Han har jo selv etterlyst dokumenter til oppklaring av forspillet til 9. april 1940, og før alt er lagt frem vil Quislings skyld henge i luften. Det er klart, at hvis det var regjeringen Nygaardsvolds gjerninger som bragte oss inn i krigen «på den rette side», så hadde hvilken som helst nordmann både rett og plikt til å gjøre sitt for å avbøte skadevirkningen. En dom over Quising uten at alt er lagt på bordet er og forblir justismord, rent bortsett fra den subjektive skyld.

Det som allerede er bragt frem i dagens lys, er tilstrekkelig til å sette de største spørsmålsteget ved nesten alt det som «de lovlige myndigheter» har forklart om sin optreden under krigen. Alle inkludert.

Hva overlege Scharffenberg skulle ha skrevet: «En rettfærdig vurdering av det norske folk krever en dyp innsikt i selvbedragets makt til å forrykke erkjennelsen av virkeligheten».

Tenke seg, at et helt folk kunne la seg føre bak lyset av en liten klikk, som rømte fra folk og land, efter å ha kastet landets ungdom inn i en krig, uforberedt og våpenløse.

Den objektive skyld er tilstede hvor det gjeller makt-haverne 9. april 1940, og den subjektive skyld stinker de av.

Quislings martyrdød har den fornødne kraft i seg selv til å fremtvinge sannheten om de ting som ennu holdes skjult for folket.

Skal vi forrådes nok en gang av de samme menn, før Quisling får sin oppreisning?

Det er å anta.

F. F. K.

«Den nysvenska rörelsen»

Den nysvenska rörelsens organ «Vägen Framåt» gir følgende forklaring på hva er forskjellen på den og nazismen. Vi refererer:

Nysvensk socialreformism är motståndare till diktatur eller ledarepdincipen i nationalismen, llkaså till rasideologien och rättssubjektivismen, varmed menas domstolarnas beroende av politikererna och deras uttalanden. I stället är nysvenskheten anhängare av folklig självstyrelse och medborgerlig frihet. Den anser att rasfrågan är en fråga vid sidan om alla andra frågor och icke den allt avgörande huvudfrågan, och den gör slutligen gällande att den enskildes rätts-säkerhet samt likheten inför lagen under alla omständigheter måste hävdas. National-socialismens likriktning av vetenskap och kultur avvisas av den nysvenska socialreformismen, som utan kompromiss hävdar forskningens förutsättningslöshet och kulturskapandets frihet. Medan national-socialismen ville ska-

pa ett Europa under tysk ledning, vill den nysvenska socialreformismen bygga ett Europa av likaberättigade nationer under en ledning, sammansatt av människor ur alla folk i vår världsdal, där duglighet och förtjänst skall utgöra grundvalen för en ställning och icke tillhörigheten till något visst folk eller någon viss nationalitet.

Tykksaken

Den italienske kommunistpresse har den pussige skikk å omtale de russiske koryfeer med økenavn. Avdøde Stalin omtales således som Baffone, noe som kan oversettes med Det store skjegg — og dette var Moskva øyensynlig tilfreds med. Derimot var de høye herrer ikke så fornøyet da de fikk vite at den nye høye hersker Malenkov ble omtalt som Ciccione, som vel enklest kan oversettes med Tykksakk. Det var ikke bare navnet men også bilder i

Avisene

før og nå

Tegneren Olav Engebrigtson har fylt 75 år. I den anledning er han interviewet av «Morgenposten» og sier: «Jeg synes at de (avisene) lager gode og varierte ting i dag. Men de hadde en friere holdning i avisene før. Medarbeiderne hadde carte blanche til å gjøre akkurat hva de ville — bare det var godt og morsomt. Nå kan man nesten ikke ta et skritt uten å snuble bort i fastskrudde politiske former og hensyn til høyre og venstre. Forholdene var mer flytende dengang.»

— Ak ja, men så er den hederskronede tegner 75 år, og siden hans glanstid er mange av de store pressemenn døde — eller satt utenfor ved det store skredet etter okkupasjonen. Og siden ser det ut somom munnkurven er den norske presses kjennetegn. Det var ingen forhåndscensur selv i okkupasjonens hardeste dager. Det er det selvsagt heller ikke i dag, men de politiske kommissærer og de allmektiges direktiver preger pressen og gjør den enstonig og helt ut Aftenpost-kjedelig. Selv vitighetspressen er borte. Det er ikke noe morro lenger, sa en gammel, flittig avisleser fra 20-årenes leseværelser.

kommunistpressen i Italia av Malenkov som en fet, slapp og utflytende mann, som vakte kritikk, og nå er det kommet nye bilder av en stram, handlekraftig Malenkov til pressen. Om noe nytt økenavn har vi ikke hørt noe ennå.

FOLK og LAND

Utkommer i Oslo

Redaksjon: Postboks 1407, Oslo
Telefon 55 76 56

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5,
Oslo — Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:

Kr. 16, pr. år, kr. 8, pr. halvår
Sverige, Danmark: Kr. 20, pr. år,
Utlandet forøvrig: Kr. 24, pr. år,
kr. 12, pr. halvår

I nøytralt omslag kr. 30,— pr. år
kr. 15,— pr. halvår

Annonsepris: 32 øre pr. millimeter
over en spalte

Løssalgpris: 40 øre

Bruk postgironr. 16450

Sambandstrykkeriet A/S — Oslo